

A FORDÍTÓK NEMZETKÖZI SZÖVETSÉGE /FIT/

Balázs Sándor

Huszonegy országban végzett széleskörű vizsgálat alapján az UNESCO hivatalosan megállapította, hogy a világ szakirodalmának legalább 50 százaléka olyan nyelven jelenik meg, amit a világ szakembereinek több mint a fele nem ért. Közelebbről: a műszaki irodalomnak kétharmadát angol nyelven adják ki, de a világ mérnökeinek több mint kétharmada nem tud angolul, és az angol mérnököknek még nagyobb százaléka nem olvas egyáltalán idegen nyelven. /1/ Ez más szavakkal azt jelenti, hogy a szakirodalomnak /és azon belül a műszaki irodalomnak/ nagyobb része nyelvi nehézségek miatt érthetetlen az érdekeltek többsége számára.

A helyzet Magyarországon is hasonló. A mérnököknek és technikusoknak közel 40 százaléka csak magyarul tud, további 27-31 százaléka pedig csak egy idegen nyelven olvas szakirodalmat. /2,3/

A fenti és egyéb közismert tények idézték elő, hogy világszerte állandóan fokozódik a fordítások szerepe és jelentősége, s ezzel együtt a szakfordításokkal szemben támasztott /mennyiségi és minőségi/ követelmény. Magyarországon például - a műszaki termelési könyvtári hálózat statisztikai adatszolgáltatása szerint - az ipari vállalatoknak a műszaki fordítások és fordításmásolatok készítésére fordított kiadásai az 1959. évi 5,5 millió forintból 1960-ban már 8 millió forint fölé emelkedtek. Ugyanezen idő alatt 64-ről 94-re nőtt az ipari vállalatokban alkalmazott főfoglalkozású fordítók száma, és egyedül az OMKDK-nak ma már 7-800 külső /nem főfoglalkozású/ szakfordító dolgozik.

Nemzetközi érdeklődés

A fordításokkal kapcsolatos problémák napjainkban nemzetközi méretűvé nőttek. Ennek következménye, hogy a második világháború után egyre több nemzetközi szervezet kezdett foglalkozni a fordításokkal kapcsolatos kérdések egyikével-másikával. Ezek között elsőnek

említhető meg

az UNESCO,

amelynek 7. és 8. konferenciája /1952-ben és 1954-ben/ felhatalmazta a szervezet vezérigazgatóját, hogy támogasson minden olyan akciót és szervezetet, amelynek munkája hozzájárulhat a "tudományos fordítások megjavításához", és amely maga is több alapvető kezdeményezést tett ezen a téren. Ugyanilyen érdeklődést mutat a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet /International Standards Organization/

ISO TC/37 "Terminology"

elnevezésű bizottsága is, amelyben szakemberek tanulmányozzák a műszaki fogalmak nemzetközi egységesítésének, a szótárkészítés alapelveinek és módszereinek kérdéseit. Több ízben foglalkozott nyelvi és fordítási kérdésekkel a Nemzetközi Szervezetek Uniója, az

Union des Associations Internationales /UAI/

is, szóbeli fordítások különleges problematikájával pedig a Konferencia-Tolmácsok Nemzetközi Szervezete, az

Association Internationale des Interpretes de Conférences /AIIC/.

De ugyanebben a vonatkozásban megemlíthető a Nyelvészek Nemzetközi Állandó Bizottsága, a

Comité Permanent International des Linguists

is, s ami a műszaki tájékoztatás területén dolgozó könyvtárosokat és dokumentalistákat még közelebből érinti, a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség /Fédération Internationale de Documentation/

FID/LP "Linguistic Problems"

állandó szakbizottsága is, amely elsősorban a dokumentáció saját terminológiájával; a primer kiadványok és az ezek összefoglalóinak világnyelveken való kiadásának szorgalmazásával; a fordítások országos és nemzetközi nyilvántartásának és cseréjének megszervezésével; az egy- és több nyelvű magyarázó szótárak koordinálásának kérdéseivel stb. foglalkozik. /4/

A fordítások problematikájának kiterjedése azonban már - részben ezeknek a szervezeteknek a munkáját megelőzően - felvetette annak szükségességét, hogy egy olyan nemzetközi szervezet létesüljön, amely a fordítások és a fordítók legkülönbözőbb kérdéseivel együttesen foglalkozzék, illetve koordinálja a fenti és egyéb kisebb szervezetek munkáját.

Megalakul a FIT

Az UNESCO 1953. évi kongresszusa vetette fel először egy fordításokkal foglalkozó önálló nemzetközi szervezet gondolatát, s támogatásával ugyanebben az évben meg is alakult a Fordítók Nemzetközi Szövetsége /Fédération Internationale des Traducteurs = FIT/.

A FIT céljaként ekkor a fordítók képviselőinek és nemzeti csoportjainak tömörítését; a fordítók anyagi és erkölcsi érdekeinek védelmét; a fordításokra vonatkozó különböző kérdések vizsgálatát; az ilyen irányú tevékenységek támogatását; a különböző szervezetekben folyó hasonló munkák összefogását és koordinálását jelölték meg.

Az UNESCO anyagi és erkölcsi támogatásával megalakult Szövetség székhelyét Franciaországba helyezték, címe: c/o Maison internationale des PEN Clubs, 66 rue Pierre Charron, Paris 8°.

A FIT-nek mint nem kormányzati nemzetközi szervezetnek /5/ tagjai a fordítóknak az egyes országokban működő egyesületei, amelyek résztvesznek munkájában, és évi 100 dollár tagdíjat fizetnek.

Tagok

1962-ben a Szövetség 20 országot képviselő tagszervezetekből tevődik össze. Ezek az alábbiak:

- ANGLIA: Translators' Guild, The Institute of Linguists. 3, Craven Hill, London W.2.
- AUSZTRIA: Österreichischer Dolmetscher-Verband Universitas. Wien I., Universitätsgebäude.
- BELGIUM: Chambre Belge des Traducteurs, Interpretes et Philologues - Belgische Kamer voor Vertalers, Tolken en Philologen. Dr De Reusestraat 15, Sint-Amansberg.
- FINNORSZÁG: Suomen Kääntäjien Yhdistys - Finlands Översättarförening r.y. /Société des Traducteurs Finlandais/. Urheilukatu 40 A 8, Helsinki-Töölö.
- FRANCIAORSZÁG: Société Française des Traducteurs. 66, rue Pierre-Charron /Maison Internationale des Pen-Clubs/, Paris VIII.
- HOLLANDIA: Nederlands Genootschap van Vertalers. Amandelstraat 65, Den Haag.
- IRÁN: Royal Institute of Translation and Publication - Centre de Traduction et de Publication. 804, Shah St., Teheran.
- JAPÁN: Japan Society of Translators. c/o Orion Service and Trading Co., Inc., 59, 1-chome, Jinbocho, Kanda, Chiyoda-ku, Tokyo.
- JUGOSZLÁVIA: Save Prevodilaca Jugoslavije. Francuska 7, Beograd.

- KANADA:** Société des Traducteurs et Interprètes du Canada.
Case postale 55, succursale D, Ottawa, et c/o Boucher,
1638 Abbey Road, Ottawa.
- KINAI KÖZTÁRSASÁG /TAIVAN/:** The Chinese Translation Society. 25 Lane, 16, Chung Shan Road, N., Section 2, Taipeh, Taiwan.
- NÉMETORSZÁG:** Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer e.V.
/BDÜ/. /53/ Bonn, Hausdorffstrasse 23.
- OLASZORSZÁG:** Associazione Italiana Traduttori ed Interpreti.
/A.I.T.I./ Piazza S. Luigi dei Francesi, 20 /Largo
Toniolo/, Roma.
- ROMÁNIA:** Section des Traducteurs de l'Union des Écrivains de
la République Populaire de Roumanie. Uniunea Scriitorilor din R.P.R., Sos. Kiselef, 10, Bucarest.
- SPANYOLORSZÁG:** Asociación Profesional de Traductores e Intérpretes.
/A.P.E.T.I./ Biblioteca Nacional, Paseo de Calvo Sotelo, 20, Madrid.
- SVÁJC:** Comité de Liaison Suisse des Traducteurs - Schweizerische Arbeitsgemeinschaft der Übersetzer. c/o Soc. Écrivains Suisses, Kirchgasse 25, Zürich.
- SVÉDORSZÁG:** Svenska FIT-kommittén - Comité Suédois de la FIT. 17 Karlavägen, Stockholm.
- TÖRÖKORSZÁG:** Bureau de Traduction du Ministère de l'Éducation Nationale de Turquie. Ankara.
- USA:** American Translators Association. P.O.Box 489, Madison Square Station, New York 10, N.Y.

Szervezet A FIT legfelsőbb szerve a

kongresszus /congrès/,

amely a tagszervezetek képviselőiből áll. Általában három évenként ül össze, és meghatározza a Szövetség tevékenységét, megválasztja a Tanács tagjait, valamint jóváhagyja a vezetőség közben végzett munkáját. Eddig a következő kongresszusokat rendezték:

1. Párizs - 1954. december 18-22. Napirendjén szerepelt a Szövetség céljainak meghatározása, szabályzatának megalkotása, valamint az UNESCO-val való kapcsolatok szabályozása.
2. Róma - 1956. február 27 - március 3. Tárgya volt a különböző fordítói csoportok közti kapcsolatok kialakítása, egy tudományos-műszaki terminológiai nemzetközi központ létesítése, a tagszervezetek feladatainak meghatározása.
3. Bad Godesberg - 1959. július 27 - augusztus 4. A két tago-

zatban /irodalmi, műszaki-tudományos/ folyt megbeszélések elsősorban a fordítások minőségi követelményeivel és színvonaluk emelésének kérdéseivel foglalkoztak.

4. /Előkészületben/ Dubrovnik - 1963. augusztus 31 - szeptember 7. Célja: különböző szervezeti és szakmai kérdések megtárgyalása, valamint a FIT fennállásának 10. évfordulója alkalmával kibocsátandó ünnepélyes "Fordítói Alapokmány" /Charter for the Translator/ elfogadtatása.

A kongresszusok közti időközökben a FIT vezető szerve a tanács /conseil/.

Jelenleg a következő 12 tagból áll: P.F. CAILLÉ /Franciaország/, E. CARY /Franciaország/, I.J. CITROEN /Hollandia/, P. DAVIAULT /Kanada/, C.W. FRERK /Anglia/, M. de JUAN /Spanyolország/, Dr.R.W. JUMPELT /Németország/, Dr.B. MARKOVIC /Jugoszlávia/, E. POCAR /Olaszország/, A.G. READETT /Anglia/, Dr.J. WÜNSCHE /Németország/, B. ZIELINSKI /Lengyelország/. A tanács tagjainak megbízatása személyre szóló. Évenként egy rendes és a szükséghez képest további két rendkívüli ülést tart.

A tanács tagjai sorából választja meg a Szövetség elnökét, három alelnökét és főtitkárát, akik együttesen alkotják a

végrehajtó irodát /bureau exécutif/.

A vezetőség 1962. évi tagjai /6/:

elnök:	Dr. Julius WÜNSCHE
alelnökök:	Pierre-Francis CAILLÉ Charles W. FRERK Dr.B. MARKOVIC
főtitkár:	I.J. CITROEN /Címe: Rembrandtlaan 47, Hilversum. Hollandia/

A Szövetség alapszabályát /statuts/ a Bad Godesberg-i 3. kongresszus fogadta el, ez a szervezeti kérdéseken kívül részletesen szabályozza a pénzügyeket, az alapszabály módosításának lehetőségeit, a képviselőtnek és a célok végrehajtásának különböző kérdéseit.
/7/

Babel 1955-ben - az UNESCO pénzügyi támogatásával - megjelent a FIT hivatalos folyóiratának első száma. Címe: BABEL. Revue Internationale de la Traduction - International Journal of Translation.

Cikkei általában a Szövetség hivatalos nyelvén: angolul és franciául jelennek meg. Előfizethető a kiadónál: Langenscheidt KG, Verlagsbuchhandlung, Berlin - Schöneberg. /Évi előfizetési ára: 12,- DM/

A negyedévenként átlag 50 oldal terjedelemben megjelenő folyóirat különböző - a fordítók szakmai fejlődését elősegítő és munkájukat megkönnyítő - cikkeket tartalmaz, rendszeresen közli a FIT híreit, és részletes bírálatok, valamint bibliográfiák formájában ismerteti a fordítások kérdéseivel foglalkozó szakirodalmat, szótárakat és "rejtett szógyűjtemények"-et.*

Bizottságok

A Szövetségen belül jelenleg az alábbi munkabizottságok működnek:

- A sajtószolgálat fordítóinak bizottsága
- A Babel szerkesztőbizottsága
- A műfordítók nemzetközi összejövetelét szervező bizottság
- A szakfordítók nemzetközi nyilvántartásának bizottsága
- A szótárszerkesztők képzésére és cseréjére alakult bizottság
- Latinamerikai bizottság

* A folyóirathból már jelen számunkban is közlünk kivonatokat, és azt a jövőben rendszeresen referálni fogjuk.

- A fordítás nemzetközi irodalmának bizottsága
- A hivatalos okmányok fordítási kérdéseivel foglalkozó bizottság
- A FIT működési szabályzatának kérdéseivel foglalkozó bizottság
- A "Fordítói Alapokmány" bizottsága
- Szerzői jogi bizottság
- Műfordítók bizottsága

Hazai feladatok

Anélkül, hogy a fordításügy hazai tennivalóinak csak vázlatos ismertetésére is vállalkoznánk, az alábbiakban a Fordítók Nemzetközi Szövetségének az egyes országok részére szóló javaslatait foglaljuk össze:

1. A fordítók országos egyesületének megvalósítása; a különböző terminológiai, szabványosítási és dokumentációs kérdésekkel foglalkozó szervek vonatkozó tevékenységének összefogása
 2. A szakfordítók országos nyilvántartásának felállítása
 3. Szakmai összejövetelek és tapasztalatcsere lehetőségek szervezése, a fordításügyre vonatkozó információk cseréjének biztosítása
 4. Szakszótárakat, terminológiai szabványokat és a fordításügyre vonatkozó kiadványokat tartalmazó központi gyűjtemény létesítése
 5. Az egy- és többnyelvű szótárak különféle bibliográfiáiban nem szereplő adatok összegyűjtése és eljuttatása a FIT-hez
 6. A Szövetség tájékoztatása a fordításüggyel foglalkozó dokumentumok bibliográfiai adatairól
 7. Megfelelő munkabizottságok létesítése és működtetése
 8. Részvétele a FIT munkájában
 9. A FIT munkájának népszerűsítése, információinak terjesztése.
- Ezek a feladatok Magyarországon is megvalósításra várnak.

Irodalom:

1. Scientific and technical translating and other aspects of the language problem. 2.ed. Geneva, 1958, UNESCO. 282 p.
/Documentation and terminology of science./

2. A mérnökök és technikusok társadalmi, gazdasági és kulturális helyzete. Bp., 1959, KSH. 21-26.p. /Statistikai időszaki közlemények 20./
3. BALÁZS S. - SZABOLCSKA F.: A szakirodalom és a műszaki dokumentáció szolgáltatásainak terjesztése és felhasználása az iparban. Bp. 1961, Akad.ny. 18 p. /Az Országos Műszaki Könyvtár kiadványai 5./
4. Summary report of FID/LP. FID Circular letter A 62-36. 5 p.
5. Annuaire des organisations internationales. - Yearbook of international organizations. 1960-61. /8.éd./ Bruxelles, 1961, Union des Associations Internationales. 1444 p.
6. Les organes de la FIT. Babel, 1962. 2.sz. 79-80.p.
7. Fédération Internationale des Traducteurs /FIT/. Statuts. Babel, 1959. 3.sz. 173-174.p.

- o -

BALÁZS. S.: International Association of Translators /FIT/

Translation problems deserve international interest nowadays. Due to this condition, there is an ever increasing number of such international organizations which commence to handle various problems connected to translation activities /UNESCO, ISO, TC/37, UAI, AIIC, FID/LP, etc./. In 1953, FIT has been established to co-ordinate tasks of organizations in question, and to settle different combined problems of translators and translations.

To-day, FIT enlists translator organizations of 20 countries among its ranks as members. Hitherto 4 conferences have been held. Its main body consists of the "Conseil" to elect the "Bureau exécutif" composed of the chairman, three vice-presidents, and secretary executive of the Association. It runs an official paper under the title "Babel" to aid translator activities effectively.

The importance of translations reveals constant increase in Hungary. This might be realized if understood that 40 per cent of the engineers and technicians employed by industrial establishments speak but Hungarian with another 27 to 31 per cent of these individuals being educated to read literature of not more than one foreign language. Over 100 persons are engaged to translate technical papers regularly, this being their primary occupation, and about further 800 individuals do the same in the capacity of auxiliary profession. It is, therefore, absolutely necessary to have the recommendations proposed by FIT /Translator Associations, special translator registration, professional conferences, mutual information, etc./, and submitted to the various countries realized in Hungary, as soon as possible, and to witness Hungary joining FIT activities.